

Роман ПІЛАТ

студент спеціальності «Менеджмент»

(науковий керівник: к.е.н., доцент кафедри

менеджменту та публічного управління Здреник В.С.)

Тернопільський національний економічний університет

КАТЕГОРІЙНА ІДЕНТИФІКАЦІЯ ПОНЯТТЯ ТА КЛАСИФІКАЦІЯ ІНВЕСТИЦІЙНИХ ПРОЕКТІВ

На сьогодні інвестиції є одним з найважливіших чинників, які сприяють економічному розвитку країни, особливо в умовах економічної нестабільності. Вони, зазвичай, є дуже бажаними для країни, оскільки збільшують капітал і можуть сприяти виготовленню конкурентоспроможних товарів не лише для внутрішніх ринків, а й для експорту, а також допомагати у виготовленні товарів, які до цього лише імпортувалися в країну. Інвестиції є одним з найважливіших чинників економічного зростання підприємства, є джерелом для придбання основних фондів, формування обігових фондів.

У міжнародній практиці план розвитку підприємства подається у вигляді спеціально оформленого бізнес-плану, який, по суті, являє собою структурований опис проекту розвитку підприємства. Якщо проект пов'язаний із залученням інвестицій – його називають «інвестиційний проект». Зазвичай будь-який новий проект підприємства в тій чи іншій мірі пов'язаний із залученням нових інвестицій.

Інвестиційний проект передбачає планування в часі трьох основних грошових потоків:

- потоку інвестицій;
- потоку поточних (операційних) платежів;
- потоку надходжень.

Потік поточних платежів і потік надходжень не можуть бути сплановані цілком точно, оскільки немає і не може бути повної визначеності щодо майбутнього стану ринку. Ціна і обсяги реалізованої продукції, ціни на сировину і матеріали та інші грошово-вартісні параметри середовища за фактом їх здійснення в майбутньому можуть також сильно відрізнятись від передбачуваних планових значень, які оцінюються з позиції сьогодення.

Інвестиції «вливаються» в економіку України за допомогою

реалізації різного роду інвестиційних проектів. Інвестиційні проекти є вихідною точкою інвестиційного процесу. Тому, перш ніж перейти до розгляду поняття «інвестиційний проект», розглянемо поняття «проект».

Проект – це деяка задача з певними вихідними даними і необхідними результатами, що зумовлюють спосіб її вирішення. Таким чином, проект можна представити як систему, що складається з трьох основних елементів (рис. 1).

Рис. 1. Основні елементи проекту

Всі проекти можуть бути класифіковані за різними ознаками: масштабами проекту, складністю, обмеженістю ресурсів, видами, типами, класами та інш. Одним з видів проекту є інвестиційний проект.

Поняття «інвестиційний проект» може вживатися в декількох аспектах:

- як справа, діяльність, захід, що передбачає здійснення комплексу будь-яких дій, які забезпечують досягнення інвестиційних цілей;
- як система розрахунково-фінансових і організаційно-правових документів, необхідних для здійснення дій щодо інвестування, або для опису таких дій;
- як обмежена в часі цілеспрямована зміна окремої системи, пов'язана з використанням інвестицій для досягнення певних кінцевих результатів (економічного і позаекономічного характеру).

Різні інвестиційні проекти можуть класифікуватися за такими ознаками:

1. По відношенню один до одного:

- незалежні – допускають одночасне і роздільне здійснення, причому їх характеристики не впливають один на одного;
- альтернативні (взаємовиключні) – не допускають одночасної реалізації. Із сукупності альтернативних проектів (варіантів) може бути

здійснений тільки один;

– взаємодоповнюючі – реалізація яких може відбуватися лише спільно.

2. За термінами реалізації:

- короткострокові (до трьох років реалізації і більше);
- середньострокові (від трьох до п'яти років реалізації);
- довгострокові (понад п'ять років реалізації).

3. За масштабами проекту:

– малі проекти – це проекти, дія яких обмежується рамками однієї невеликої фірми, що реалізує проект. В основному вони представляють собою плани розширення виробництва та збільшення асортименту продукції, яка випускається. Їх відрізняють порівняно невеликі терміни реалізації;

– середні проекти – це найчастіше проекти реконструкції і технічного переозброєння існуючого виробництва продукції. Вони реалізуються поетапно, по окремих виробництвах, в суворій відповідності з наперед розробленими графіками надходження всіх видів ресурсів;

– великі проекти – проекти великих підприємств, в основі яких лежить прогресивно «нова ідея» виробництва продукції, необхідна для задоволення попиту на внутрішньому і зовнішньому ринках;

– мегапроекти – цільові інвестиційні програми, які містять безліч взаємопов'язаних кінцевих проектів. Такі програми можуть бути міжнародними, державними і регіональними.

4. За спрямованістю:

– комерційні проекти – головна мета таких проектів є тільки отримання прибутку;

– соціальні проекти – проекти які орієнтовані, наприклад, на рішення проблеми безробіття в регіоні, на зниження криміногенного рівня і т.д.;

– екологічні проекти – проекти, в основу яких закладено мету покращення середовища проживання;

– інші проекти.

5. В залежності від ступеня впливу результатів реалізації інвестиційного проекту на внутрішні чи зовнішні ринки фінансових, матеріальних продуктів і послуг, праці, а також на екологічну та соціальну обстановку:

– глобальні проекти – реалізація яких суттєво впливає на економічну,

соціальну або екологічну ситуацію на планеті;

- народногосподарські проекти – реалізація яких суттєво впливає на економічну, соціальну або екологічну ситуацію в країні і при оцінці яких можна обмежитися урахуванням тільки цього впливу;

- великомасштабні проекти – реалізація яких суттєво впливає на економічну, соціальну або екологічну ситуацію в окремо взятій країні;

- локальні проекти – реалізація яких не робить істотного впливу на економічну, соціальну або екологічну ситуацію в певних регіонах і (або) містах, на рівень і структуру цін на товарних ринках.

6. В залежності від величини ризику:

- надійні – висока ймовірність отримання запланованих результатів;

- ризиковані – високий ступінь невизначеності.

На практиці представлена класифікація не є вичерпною та допускає подальшу деталізацію.

Реалізація будь-якого інвестиційного проекту переслідує певну ціль. Для різних проектів ці цілі можуть бути різними, але в цілому їх можна звести в чотири основні групи:

- 1) збереження продукції на ринку;

- 2) збільшення обсягів виробництва і покращення якості продукції;

- 3) випуск нової продукції;

- 4) вирішення соціальних і економічних завдань.

Всім інвестиційним проектам властиві деякі загальні риси, що дозволяють їх стандартизувати, наприклад: тимчасовий період часу, досягнення прибутку, вартісна оцінка проекту та інші.

Інвестиційні проекти - це тимчасові дії, кожен проект має певний початок і певний кінець. Проміжок часу між початком проекту і його закінченням називається життєвим циклом проекту.

Інвестиційні проекти мають різноманітні форми та зміст. Однак розробка будь-якого інвестиційного проекту – від початкової ідеї до експлуатації – може бути представлена у вигляді циклу, який складається з трьох фаз:

- передінвестиційної;

- інвестиційної;

- експлуатаційної.

Всі фази сумарно складають життєвий цикл проекту. Кожна фаза характеризується досягненням однієї або декількох цілей. Таким чином, досягнення мети кожної фази – це етап досягнення мети проекту.